

U Zagrebu, u ponedjeljak 14. rujna 1868.

ZVANIČNO.

Nj. c. kr. apost. Velič. blagoizvoljelo je pr. podpisanim diplomom Josipa Wertheimera kao vitez red željezne krune trećega razreda po pravili reda pr. uzvisiti na viteživo austrijske carevine.

Nj. c. kr. apost. Velič. blagoizvoljelo je pr. rješenoj od 2. rujna t. g. savjetniku namjestništva i kotarskomu predstojniku Juliju Antunu barunu Handlu, povodom tim, što je premješten u stalno mir, priznavajući njegovo dugo odlično službovanje, bez pristojbah pr. podijeliti red željezne krune trećega razreda, to dozvoliti, da se savjetniku namjestništva i kotarskomu predstojniku dru. Eduardu Kaimu istim povodom objavi izraz pr. zadovoljstva s njegovim dugim vjerno-odanim i uspješnim službovanjem.

Nj. c. kr. apost. Velič. blagoizvoljelo je pr. rješenoj od 6. rujna o. g. med. doktoru Franji Opitzu i Antunu Schneideru u Marianskih lazah, priznavajući njihove zasluge za to toplice, pr. podijeliti viteški krst reda Franje Josipa.

Nj. c. kr. apost. Velič. blagoizvoljelo je pr. rješenoj od 6. rujna o. g. tajniku namjestništva Franji Wallenburgu povodom tim, što je premješten u stalno stanje mira, pr. podijeliti naslov savjetnika namjestništva bez pristojbah.

Nj. c. kr. apost. Velič. blagoizvoljelo je pr. rješenoj od 31. kolov. o. g. župniku u Waldenkirchenu Wolfgangu Forsteru, priznavajući njegovo dugo zaslužno djelovanje za crkvu i državu, povodom njegova pedesetgodisnjega svetjeničkoga jubileja pr. podijeliti zlatni zaslužni krst sa krunom.

NEZVANIČNO.

Sabor trojedne kraljevine. (Sjednica od 12. rujna.)

Od dostojanstvenih prisutni su: biskupi: Soić i Smičiklas, veliki upani: Bogović, L. Kukuljević i Kraljević.

Prije nego je sjednica započeta, uputi se iz sabora odbor, sastojeci iz dostojanstvenih, velikašah i zastupnikah, na čelu jim presvjetli g. predsjednik Ant. plem. Vakanović, da se preuzvisti gospodinu kr. banske časti namjestniku Levinu barunu Raucha pokloni.

Poslje puklona u 1/2 12 uzadje predsjednik sabora presv. g. Ante pl. Vakanović na predsjedničku stolicu, te proglasi

sjednicu otvorenom, dotim je prisutan dovoljan broj članova saborskih. Posdravi zatim prisutne članove najsrdačnijim "dobro došli" i spomenu, da je u saborskoj sjednici od 5. veljače, zaključeno bilo sjednice odgoditi, dok u Pešti izaslan odbor, za uređenje državnopravnih pitanjah prema kraljevini Ugarskoj, svoj posao nedovršiti. Budući da je rečeni odbor dovršio svoje poslanstvo, imao je dužnost pozvati gospoda članove sabora, da se nastave sjednice saborske. Poslovanje kraljevinskoga odbora viditi će gospoda dostojanstvenici i zastupnici iz spisah; njemu je samo toliko spomenuti, da su svi članovi radili po čistoj svjesti i s iskrenom željom, da promaknu boljak naroda, cilj im je bila sreća zemlje Hrvatske i Slavonije.

Poslje toga pročita saborski bilježnik Hervoić sljedeće dopise vis. kr. dvorske kancelarije:

Dopis od 25. travnja t. g., kojim se vojničkim bjeguncem Bakra, Riehe i Vinodola dozvoljuje prost povratak, ako zadovolje dužnosti vojničke;

dopis od 21. srpnja, kojim se velika gimnazija tretjega reda u Osijeku povisuje na gimnaziju drugoga reda; troškovi će se namiriti iz naukovne zaklade;

dopis od 27. srpnja, kojim se obznajuje, da Nj. c. kr. apost. Veličanstvo nije uslišalo predstavke sabora, da se varaždinska gimnazija povisi na gimnaziju drugoga reda, da se požeška mala gimnazija uzdigne na veliku gimnaziju i da se u Karlovcu ustroji realna;

dopis od 4. kolovoza na namjestnika banske časti baruna Raucha, da se usagredi predmet, po kojem stoji zemaljski arhiv pod nadzorom bana i po kojem ban imenuje osobije arhiva.

Predsjednik drži, da se je u ovaj dopis uvukla pogriješka, jer je ovaj predmet rješen u saborskoj sjednici državnog mjeseca prosinca 1867. Zato se je obratio brzoprijavim putem na visoku dvorsku kancelariju, te joj objavio, da se dotična predstava kod nje nalazi. Istim je putem objavila dvorska kancelarija, da će odgovor doći za koji dan;

dopis od 24. kolovoza, kojim se obznajuje, da je Nj. Veličanstvo blagoizvoljelo dozvoliti, da osnove 4 tečaj na pravoslavnoj akademiji u Zagrebu; ujedno

se prilaze osnova, po kojoj se imade uređiti zagrebačka pravoslavna akademija. Za one, koji su već neke nauke dovršili na istoj akademiji, uređiti će se suplementarni tečaj. Troškovi će se namirivati privremeno iz komercijalne i naukovne zaklade.

Svi ovi dopisi imadu se tiskati i među članove porazdieliti.

Novo izabrani zastupnici gg. Tomašić, Koretić, Vončina, Durbešić i Simić, predaju svoje vjerovnice. Predaju se ovjeritbenomu odboru.

Predsjednik čini sabor pozornim, da u verifikacionalom odboru tri člana manjkaju, misli stoga, da bi se mogli uzeti supplementi.

Vilim Hatz: Neka gospodin predsjednik imenuje.

Po želji sabora imenuje predsjednik za namjestnike u ovjeritbenom odboru gospoda zastupnike: Angera, Barabasa i Mikšića.

Predsjednik javi, da je u erdevičkom kotaru mjesto g. Tombora izabran bio za zastupnika g. Kovačić, koji se je međjutim zastupstva odrekao. Razpisati će se novi izbor.

Upravitelj varaždinske županije gp. K. pl. Bedeković moli dopust na 14 dana, tako isto zastupnik dr. Stojanović; dozvoljuje se. Odsutje na saboru izpričavaju gospoda: kardinal Haulik, biskup M. Ožegović, veliki župan sriemski Kušević, barun Prandani i graf Erdősy.

Predsjednik: Učinjen je zaključak, da se prepusti rodoljubivosti velikašah, dolaziti u sabor, nu dostojanstvenici su dužni polag svoje časti polaziti saborske sjednice, stoga će izvijestiti sabor, ako nebi prispijeli.

Sabor moravski i bukovinski šalju saboru svoje dnevničke. Zaključeno istim saborom poslali u zamjenu dnevnika sabora.

Čitan je dopis visokoga kr. namjestničkoga vieća glede saborskih troškovah. Predaje se odboru za saborske troškove.

Na dnevnom je redu izvještaj kraljevinskoga odbora.

Bilježnik saborski Hervoić čita dotično izvještje, kojim se saboru predaju spisi kraljevinskoga odbora. U tom izvještju preporučuje odbor saboru, da nagodbenu osnovu odobriti i primiti izvoli.

Prije svega misli, da bi sabor potrebne korake učinio u riečkom pitanju, u pogledu kojega sporazamljenje učinjeno nije.

Zast. dr. Brlić: U ovom spisu kao da se u ime cijelog odbora moli, da sabor nagodbenu osnovu prihvati. U srieda smo imali sjednicu, u kojoj je zaključeno, da se u izvještaj vratiti ima tečaj stvari i historije rasprave; jačder nije takodjer drugo zaključeno, nego da se uzme tečaj stvari. U koliko bi se gornji predlog kraljevinskoga odbora ticao i njegove osobe, nemože nanj pristati; zašto se s izraženom željom složiti nemože, razjasniti će kasnije. Za sada samo toliko veli, da uz izvještajnu želju pristati nemože, 1. jer su tereti, koji se financijskim dielom nagodbe na zemlju navajuju, veliki i jer se razmjor 93 i 6 avožiti nemože; 2. jer osnovna sadržaje ustacovu, koja se otivotvoriti nemože, da se naime dvorska kancelarija ukine prije nego se nagodba izvede. Ujedno moli, da se ovo razjasnjenje u zapisnik stavi.

Živković misli, da se ova izvjava od znanja uzme; jer i onako pričezi predlog manjine.

Zast. Vakanović veli, da je jačder ovo izvještje primljeno u sjednici, u koju je g. Brlić kasno došao.

Predsjednik Vakanović moli, da bi kuća preko toga prešla na dnevni red. Prima se.

Poslje toga pročita je izradak kraljevinskoga odbora, koji smo u svoje vrijeme priobćili, i operat pododbora, komu je izvjestitelj bio g. Živković.

Na predlog zastupnika dra Šubaja zaključiti kuća, da se odustane od čitanja ostalih spisah kraljevinskoga odbora, koji se imadu tiskati i među članove podijeliti.

Na to zaključiti predsjednik sjednicu i ureče buduću za ponedjeljak u 11 satih.

U Zagrebu, 13. rujna.

Zemaljski maršal češki pozvao je za zastupnike češke, koji su izostali iz sabora, neka za četrnaest dana u sabor dodju. Ako ovaj poziv nebude imao nikakva uspjeha, vlada će, kaže "Presse", razpisati nove izbore, buduć da se (dotim 81 zastupnika češkoga u saboru neima) nebi dala sastaviti zakonita većina od dvije trećine, koja mora bit

Konačna razprava proti ubitćem kneza Mihajla.

Sjednica carskoga biogradska suda od 24. srpnja prije podne.

(Nastavak.)

Drž. tuž.: Iz ovoga se vidi da tako negovori čovjek, koji je pod pritiskom. Ali ima još nešto da se čita. — Pridodani djelovodji u pomoć sekretar ministarstva pravde (čita iz izpita od 17. srpnja): Kad sam bio u Smederevu, da se sastanem s L. Milojevićem, nisam nikako išao njegovoj kući, nego sam se s njim sastajao ili u Božarkovoj kavani, gdje sam obično stanoval, ili pred drugom kavanom Rušinom kraj Dunava, koju neki Andrija drži, i tu sam se s njim razgovarao o ovoj stvari, koju sam ranije već kazao. Mogućno je, da sam razpitivao za njegovu kuću, premda se toga neopominjem, niti sam mu ikad išao kući, šta više, neznam ni sude, gdje je lani sjedio.

Pred.: Šta sad veliš? Ostaje li pri onome, što si kod komisije kazao? — Pa jo: Tu treba razlikovati izpit kod komisije prije i poslje Veljkovića, jer kad je Veljković došao, od to doka nije bilo primoravanja. Ja bih želio da se neki iz komisije, dok su bez njega bili, izpitaju. — Pred.: Šta imate, g. drž. tužioče, na ovo da kažete? — Drž. tuž.: Izpitivati

zakletu vlast, da li je tko pod pritiskom što priznao, ja nedovoljavam nikako, jer vlast po samih zakonih nesmije pritiska činiti nikakva, a na izpitu prisustvuju i po 2 građanina, da se nebi kakvo zlopotriebljenje dogodilo, pa ta je kontrola dovoljna. A da Pajo nije bio pod pritiskom, to svjedoči i njegovo pismo, koje je pisao Tripkoviću (čita):

"U Biogradskom gradu u zatvoru pod džamijom 13. srpnja 1868. Ljubezni gospodine Pajo! Eto u kakvu me provalu nesreća s moja nesrećna tri brata i s tolikimi ljudi surva. — Šta je uzrok tomu, ovdje govoriti nemogu, jer ni vremena nemam a i drugo mi sve oskudjeva, što bi za to nužno bilo. Ja sam svaku svezu ubistva Mihajlova s našim knezom odricao, i dobro bi mi bilo za rukom izpalo, da prokleti Andro Vilotijević nekaza, da mi je 1800 duk. ces. u tri mahu po naloga kneževu dao, i da je od tebe primio u Bazjašu 27.800 for., da ih u dukate promieni i meni dade, kad knez Mihajlo bude ubijen, i još drugo koješta. Ovo me uprepasti, i ja neko priznanje, kojim se sveza našeg kneza s ubistvom dokazuje, učiniti moradoh. No priznanje ovo može biti potvreno tako, da knez ostane čist pri svem tom, što je Andrija koješta trtavao. Ja sam to i namislio bio da učinim bez ikakve koristi, ali mi sad nije moguće drugije, već na način, koji ću dolje izložiti. Riečeno je, i za cijelo će se izvršiti,

da se svi troškovi učinjeni sbog ovog ubistva naplate imanjem onih, koji su učestvovali u tome. Ti troškovi pak iznose više od 36.000 duk., jer se u to i trošak oko skupštine računa. Izvjestno je, da se s tim na to ide, da se sobra našeg kneza proda. Kad bih ja s neoborivimi dokazi moje priznanje potro, onda za kneza ove koristi sljeduju: 1. lunc njegovu oprano je od svake luge. 2. Svi novci, koji su kod Stanka i Andrije nadjeni, vraćaju mi se 3. Dobranjegova nepovrijeđena ostaju. I 4. Simo Nenadović spasava se od smrti. No ako ja to učinim, onda sva dobra moja i moje braće, osim što sva četvorica ginemo, prodana biti moraju za podmirenje tih troškovah, i tako jedanaestoro sitne dječice ostati će bez krova i hrane. Dobra ta stoje preko 900 duk. ces. Ja bih bio izrod ljudski i čudovište, od koga se cicio svijet mora gediti, kad bih poricanje učinio bez ikakve hasne za djecu braće moje. Da je to uvidjavno, o tome ni govoriti netreba. Molim dakle usljed toga, da se ovo, što sljeduje, najtočnije i što prije izvrši: 1. Ja sam se zadužio kojekomu 500 duk. ces. po ovom djelu Tih 500 duk. ces. neka se dadu momu otcu da plati ljudima. 2. Nek se da momu otcu 30.000 for. (trideset hiljada, for.) srebra, kao naknada za to, što će dobra naša biti prodana. Ovo pak ovako da se učini: Kako se rieši da se novci ti pošlju, odmah ma pod čijim imenom

neka se telegrafše ***** u Biograd ovo: "Po ugovoru novce danas poštom šlijem, Samo nek je espas dobar." Novce treba tog dana poslati ***** poštom s nalogom da jih momu otcu preda. Pajo! Ti znaš dobro, da sam ja iskreno odan našem knezu. To posvjedočavaju i četiri naša groba — Ovo nije nikakva ucjena no dužnost, koju spram djetce moje braće izpuniti moram. — Ja te dakle pri posljednjem času mom najpokornije molim, da nastaneš oko njihovih svjetlostih da se molba moja izpuni. Nadam se da ćeš ti to učiniti, i da će oni posljednju želju izpuniti onomu, koji za njih umire. S Bogom i oprosti mi, ako te što uvriedih. Poljubi za mene ruku knezu i kneginji i Peri.

Pavle Radovanović.

P. P. Ako će se što preduzimati, to treba da bude odmah, jer imade ništa vajditi neće, Gornji.

Adresa je ovakva: Monsieur Paul Trivcovic, Hochstrasse, 14, a Post.

Predaj.: Je li ovo tvoje pismo? — Pa jo: Jeste. — Pred.: Pa kad Karagjorgjević nije umiešan, kako si to mogao pisati? — Pa jo: Ja sam pisao zato, što sam priznao bio. (Publika se smije.) Ja sam istina pisao to; ali u korist djetci braće moje, no ni ta korist nije tolika, da ovo priznanje neporečem. (Publika se opet smije.)

(Nastavak slijedi.)